

REXCD

Registrul național al experților pentru expertizarea în vederea certificării activităților de cercetare-dezvoltare

Cadrul normativ adnotat

Revizia 01

Prof.dr.ing. Romeo SUSAN-RESIGA

Coordonator al Corpului de experți pentru expertizarea în vederea certificării activităților de cercetare-dezvoltare

Cuprins

A. Deduceri pentru cheltuielile de cercetare-dezvoltare.....	3
B. Norme privind deducerile pentru cheltuielile de cercetare-dezvoltare la calculul rezultatului fiscal.....	4
C. Concepte și definiții pentru identificarea activității de cercetare-dezvoltare.....	7
1. Frascati manual - The five criteria for identifying R&D	10
C1. To be aimed at new findings (novel).....	12
C2. To be based on original, not obvious, concepts and hypotheses (creative)	12
C3. To be uncertain about the final outcome (uncertain).....	13
C4. To be planned and budgeted (systematic).....	13
C5. To lead to results that could be possibly reproduced (transferable and/or reproducible)	13
D. NORME METODOLOGICE privind expertiza în vederea certificării activității de cercetare-dezvoltare	14
2. Cadrul general	14
3. Definiții și termeni.....	15
4. Etapele procesului de expertiză în vederea certificării	16
5. Etapa I — Solicitarea expertizei în vederea certificării	16
6. Etapa a II-a – Desemnarea expertului din cadrul REXCD.....	17
7. Etapa a III-a – Încheierea contractului de expertiză în vederea certificării	18
8. Etapa a IV-a – Realizarea expertizei în vederea certificării	18
9. Verificarea procesului de expertiză.....	21
10. Responsabilități generale și specifice	22
11. Principii etice ale experților	24
12. Dispoziții finale	25

- E. NORME METODOLOGICE privind constituirea, funcționarea, evaluarea și acreditarea entităților din infrastructura de inovare și transfer tehnologic, precum și modalitatea de susținere a acestora 25**
- F. Sinteza etapelor procesului de certificare a activităților de cercetare-dezvoltare 26**

A. Deduceri pentru cheltuielile de cercetare-dezvoltare

ART. 20 - Deduceri pentru cheltuielile de cercetare-dezvoltare¹ din Legea nr. 227/2015 privind Codul Fiscal, cu modificările și completările ulterioare

(1) La calculul rezultatului fiscal, pentru activitățile de cercetare-dezvoltare, definite potrivit legii, se acordă următoarele stimulente fiscale:

- a) deducerea suplimentară la calculul rezultatului fiscal, în proporție de 50%, a cheltuielilor eligibile pentru aceste activități; deducerea suplimentară se calculează trimestrial/anual; în cazul în care se realizează pierdere fiscală, aceasta se recuperează potrivit dispozițiilor art. 31;
- b) aplicarea metodei de amortizare accelerată și în cazul aparaturii și echipamentelor destinate activităților de cercetare-dezvoltare.

(2) Stimulentele fiscale se acordă, cu respectarea legislației în materia ajutorului de stat, pentru activitățile de cercetare-dezvoltare desfășurate în scopul obținerii de rezultate ale cercetării, valorificabile de către contribuabil, activități efectuate atât pe teritoriul național, cât și în statele membre ale Uniunii Europene sau în statele care aparțin Spațiului Economic European.

(3) Activitățile de cercetare-dezvoltare eligibile pentru acordarea deducerii suplimentare la determinarea rezultatului fiscal trebuie să fie din categoriile activităților de cercetare aplicativă și/sau de dezvoltare tehnologică, relevante pentru activitatea desfășurată de către contribuabili.

(4) Stimulentele fiscale se acordă separat pentru activitățile de cercetare-dezvoltare din fiecare proiect desfășurat.

(5) În aplicarea prevederilor prezentului articol se elaborează norme privind deducerile pentru cheltuielile de cercetare-dezvoltare, aprobate prin ordin comun al ministrului finanțelor publice și al ministrului educației și cercetării științifice².

(6) Deducerile prevăzute de acest articol nu se recalculază în cazul nerealizării obiectivelor proiectului de cercetare-dezvoltare.

¹ https://static.anaf.ro/static/10/Anaf/legislatie/Cod_fiscal_norme_2023.htm#A20

² Ordin Ministerul Finanțelor Publice nr. 1056 Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice nr. 4435 publicat în Monitorul Oficial nr. 526 din 13 iulie 2016, modificat și completat prin Ordin Ministerul Finanțelor nr. 3.265 Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării nr. 21453 publicat în Monitorul Oficial nr. 967 din 4 octombrie 2022.

B. Norme privind deducerile pentru cheltuielile de cercetare-dezvoltare la calculul rezultatului fiscal

Ordin Ministerul Finanțelor Publice nr. 1056 Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice nr. 4435 publicat în Monitorul Oficial nr. 526 din 13 iulie 2016, modificat și completat prin Ordin Ministerul Finanțelor nr. 3.265 Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării nr. 21453 publicat în Monitorul Oficial nr. 967 din 4 octombrie 2022.
ANEXĂ – Norme privind deducerile pentru cheltuielile de cercetare-dezvoltare

ART. 1

- (1) Contribuabilii plătitori de impozit pe profit beneficiază de stimulentele fiscale prevăzute de art. 20 din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare, pentru activitățile de cercetare-dezvoltare, definite prin prezentele norme, desfășurate prin mijloace proprii sau în colaborare/asociere/acord, în scopul valorificării.
- (2) Stimulentele fiscale pentru activitățile de cercetare-dezvoltare reprezintă reducerea rezultatului fiscal de care pot beneficia contribuabilii, prin deducerea suplimentară, în proporție de 50%, a cheltuielilor efectuate de aceștia în anul fiscal respectiv, pentru activitățile de cercetare-dezvoltare, precum și prin aplicarea metodei de amortizare accelerată în cazul aparaturii și echipamentelor destinate activităților de cercetare-dezvoltare.

ART. 2

- (1) Stimulentele fiscale se acordă pentru activitățile de cercetare-dezvoltare desfășurate atât pe teritoriul național, cât și în statele membre ale Uniunii Europene sau în statele care aparțin Spațiului Economic European.
- (2) Valorificarea se poate realiza atât în folosul propriu, prin preluarea în activitatea proprie a rezultatelor cercetării, conform cerințelor activității industriale sau comerciale desfășurate de contribuabil, cât și prin vânzarea rezultatelor cercetării sau utilizarea acestora în prestarea de servicii ori executarea de lucrări, precum și prin exploatarea drepturilor de proprietate intelectuală rezultate.
- (3) În situația în care activitățile de cercetare-dezvoltare sunt desfășurate de mai mulți contribuabili prin colaborare/asociere/acord, stimulentele fiscale se acordă fiecăruia dintre aceștia, pe baza cheltuielilor eligibile efectuate. Cheltuielile eligibile efectuate de un contribuabil nu sunt luate în calcul la stabilirea stimulentei fiscale acordate celorlalți contribuabili.
- (4) În situația în care o parte dintre activitățile de cercetare-dezvoltare efectuate de un contribuabil sunt efectuate de un terț, la comanda sa, stimulentele fiscale se acordă acestuia, dacă sunt îndeplinite condițiile din prezentul ordin, iar contribuabilul beneficiar nu va lua la calculul propriului stimulent fiscal cheltuielile înregistrate din partea acestui terț.
- (5) Deducerile nu se recalculează în cazul nerealizării obiectivelor proiectului de cercetare-dezvoltare.

ART. 3

- (1) Cheltuielile eligibile luate în calcul la acordarea deducerii suplimentare la calculul rezultatului fiscal sunt următoarele:

- a) cheltuielile cu amortizarea sau cu închirierea imobilizărilor corporale și necorporale sau o parte din aceste cheltuieli aferentă perioadei de utilizare a imobilizărilor corporale și necorporale la activități de cercetare-dezvoltare;
 - b) cheltuielile cu personalul care participă la activități de cercetare-dezvoltare, inclusiv la activități conexe în sprijinul acestora (documentare, efectuarea de studii, experimente, măsurători, încercări, schimb de experiență);
 - c) cheltuielile cu întreținerea și reparațiile imobilizărilor corporale și necorporale prevăzute la lit. a);
 - d) d) cheltuielile de exploatare, inclusiv: cheltuieli cu serviciile executate de terți, cheltuieli cu materialele consumabile, cheltuieli privind materialele de natura obiectelor de inventar, cheltuieli cu materiile prime, piese, module, componente, cheltuieli privind animalele de experiment, precum și alte produse, procese sau servicii similare folosite la activități de cercetare-dezvoltare;
 - e) cheltuielile de regie, care pot fi alocate direct rezultatelor cercetării sau proporțional, prin utilizarea unei chei de repartizare; cheia de repartizare este cea folosită de contribuabili pentru repartizarea cheltuielilor comune:
 1. în categoria cheltuielilor de regie alocate direct pot fi incluse costurile pentru: chiria locului unde se desfășoară activitățile de cercetare-dezvoltare, asigurarea utilităților, cum sunt: apă curentă, canalizare, salubritate, energie electrică și termică, gaze naturale corespunzătoare suprafeței utilizate pentru activitățile de cercetare-dezvoltare, precum și cheltuieli pentru consumabile și birotică, multiplicare și fotocopiare, servicii poștale și de curierat, telefon, facsimile, internet, transport, depozitare, aferente activităților de cercetare-dezvoltare necesare pentru obținerea rezultatelor cercetării;
 2. în categoria cheltuielilor de regie alocate prin cheie de repartizare pot fi incluse costurile pentru: servicii administrative și de contabilitate, servicii poștale și telefonice, servicii pentru întreținerea echipamentelor și sistemelor IT, multiplicare și fotocopiare, consumabile și birotică, chiria locației unde se desfășoară activitățile proiectului, asigurarea utilităților, cum sunt: apă curentă, canalizare, salubritate, energie electrică și termică, gaze naturale, și alte cheltuieli necesare pentru implementarea proiectului.
- (2) În situația în care cheltuielile prevăzute la alin. (1) lit. a) - d) nu sunt înregistrate în totalitate pentru activitățile de cercetare-dezvoltare, acestea vor fi alocate prin utilizarea unei chei de repartizare stabilite de contribuabil.
- (3) În situația în care cheltuielile de dezvoltare se capitalizează potrivit reglementărilor contabile aplicabile, deducerea fiscală se poate aplica în perioada fiscală în care acestea sunt înregistrate sau în perioada în care sunt transferate drept cheltuieli în contul de profit și pierdere.
- (4) Cheltuielile eligibile sunt cele înregistrate în contabilitate, pe baza documentelor justificative, potrivit reglementărilor contabile aplicabile.

ART. 4

1. Activitățile de cercetare-dezvoltare eligibile pentru acordarea deducerii suplimentare la calculul rezultatului fiscal trebuie să îndeplinească, cumulativ, următoarele condiții:
 - a) sunt cuprinse într-un proiect de cercetare-dezvoltare, astfel cum este definit în Ordonanța Guvernului nr. 57/2002 privind cercetarea științifică și dezvoltarea

tehnologică, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 324/2003, cu modificările și completările ulterioare, identificat prin următoarele elemente:

1. scopul proiectului și obiectivele proiectului;
 2. domeniul de cercetare-dezvoltare;
 3. perioada de desfășurare a proiectului;
 4. resursele alocate proiectului (sursele de finanțare și, dacă este cazul, echipa de proiect și infrastructura de cercetare);
 5. bugetul proiectului;
 6. categoria rezultatului activității de cercetare-dezvoltare, conform art. 74 din Ordonanța Guvernului nr. 57/2002 privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 324/2003, cu modificările și completările ulterioare;
 7. caracterul inovativ;
- b) sunt activități de cercetare aplicativă și/sau dezvoltare tehnologică.
2. În cadrul activităților de dezvoltare tehnologică se iau în considerare activitățile de dezvoltare experimentală.

ART. 5

- (1) Pentru încadrarea proiectelor și activităților ca fiind de cercetare-dezvoltare, autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare constituie un corp de experți înscriși în Registrul național al experților pentru certificarea activității de cercetare-dezvoltare.
- (2) Metodologia de selecție a experților, normele metodologice cu privire la expertiza în vederea certificării activității de cercetare-dezvoltare, precum și structura Registrul național al experților pentru certificarea activității de cercetare-dezvoltare se aprobă prin ordin al conducătorului autorității de stat pentru cercetare-dezvoltare.

ART. 5¹

- (1) În vederea încadrării proiectelor și activităților pentru a beneficia de stimulentele fiscale prevăzute la art. 20 din Legea nr. 227/2015 privind Codul Fiscal, cu modificările și completările ulterioare¹, contribuabilul poate solicita certificarea activității de către un expert înscris în registrul prevăzut la art. 5 alin. (1).
- (2) Prin excepție de la prevederile alin. (1), contribuabilii mari, stabiliți potrivit Ordinului președintelui Agenției Naționale de Administrare Fiscală nr. 3.609/2016 privind organizarea activității de administrare a marilor contribuabili, au obligația de a solicita certificarea activității de cercetare-dezvoltare de către un expert înscris în registrul prevăzut la art. 5 alin. (1).
- (3) Pentru proiectele și activitățile de cercetare-dezvoltare finanțate din fonduri publice naționale și internaționale nu este necesară certificarea de către experții înscriși în Registrul național al experților pentru certificarea activității de cercetare- dezvoltare.

ART. 6

În vederea determinării sumei ce reprezintă stimulentele fiscale, cheltuielile eligibile prezentate la art. 3 se însumează și se vor înscrie în registrul de evidență fiscală.

ART. 7

Amortizarea accelerată în cazul aparaturii și echipamentelor destinate activităților de cercetare-dezvoltare se realizează conform prevederilor art. 28 alin. (5) din Legea nr.

227/2015³, cu modificările și completările ulterioare. Aparatura și echipamentele sunt cele prevăzute în subgrupele 2.1 și 2.2 din Catalogul privind clasificarea și duratele normale de funcționare a mijloacelor fixe, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 2.139/2004, cu modificările ulterioare.

ART. 8

În sensul prezentelor norme, termenii folosiți au înțelesul din Ordonanța Guvernului nr. 57/2002⁴ privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 324/2003⁵, cu modificările și completările ulterioare.

C. Concepte și definiții pentru identificarea activității de cercetare-dezvoltare

Conform OG57/2002⁴,

ART 2

- (1) Activitatea de cercetare-dezvoltare cuprinde cercetarea științifică, dezvoltarea experimentală și inovarea bazată pe cercetare științifică și dezvoltare experimentală. Cercetarea științifică cuprinde cercetarea fundamentală și cercetarea aplicativă.
- (2) Definițiile termenilor utilizați în cuprinsul ordonanței sunt prevăzute în anexa care face parte integrantă din prezenta ordonanță.
- (3) Definițiile prevăzute la alin. (2) se pot detalia prin ordin al conducătorului autorității de stat pentru cercetare- dezvoltare, cu consultarea Academiei Române, Academiei Oamenilor de Știință din România și academiilor de ramură, în acord cu legislația Uniunii Europene și bunele practici internaționale.

Anexa la OG57/2002

1. **Cercetarea fundamentală** - activitățile experimentale sau teoretice desfășurate, în principal, pentru dobândirea unor cunoștințe noi cu privire la fundamentele fenomenelor și faptelor observabile, fără a se urmări, în mod particular, aplicarea sau utilizarea practică imediată.
2. **Cercetarea aplicativă** - investigația originală desfășurată pentru dobândirea de cunoștințe în vederea unui obiectiv practic, specific.
3. **Dezvoltarea experimentală** - activitatea sistematică, plecând de la cunoștințe rezultate din cercetare și/sau de la experiența practică, care urmărește producerea de noi materiale, produse sau dispozitive, instituirea de noi procese, sisteme și servicii sau îmbunătățirea substanțială a celor existente.

³ http://static.anaf.ro/static/10/Anaf/legislatie/Cod_fiscal_norme_2016_decembrie.htm#A28

⁴ ORDONANȚĂ nr. 57 din 16 august 2002 privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică, <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/38222>

⁵ LEGE nr. 324 din 8 iulie 2003 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 57/2002 privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică.

4. **Inovarea** - implementarea unui produs, serviciu sau proces nou sau substanțial îmbunătățit ori a unei metode de marketing sau afaceri noi, în activitatea practică, în organizarea locului de muncă ori a relațiilor externe.
5. **Inovarea de produs** - introducerea în circuitul economic a unui produs sau serviciu care este nou ori îmbunătățit substanțial în privința caracteristicilor și utilizărilor sale. Îmbunătățirile substanțiale pot fi ale specificațiilor tehnice, ale componentelor sau materialelor, ale programelor de calculator încorporate, ale utilizării sau ale altor caracteristici funcționale.
6. **Inovarea de proces** - punerea în aplicare a unei metode de producție sau de distribuție noi sau îmbunătățite considerabil, care implică schimbări semnificative în ceea ce privește tehnicile, echipamentele și/sau programele de calculator.
7. **Transfer tehnologic** - ansamblul de activități desfășurate cu sau fără bază contractuală, pentru a disemina informații, a acorda consultanță, a transmite cunoștințe, a achiziționa utilaje și echipamente specifice, în scopul introducerii în circuitul economic a rezultatelor cercetării, transformate în produse comerciale și servicii.
- 7¹ **Organizația de cercetare** - o entitate, precum universitate sau institut de cercetare, indiferent de statutul său legal (organizat conform legii publice sau private) sau de modul de finanțare, al cărei scop principal este de a desfășura activități de cercetare fundamentală, cercetare aplicativă și dezvoltare tehnologică și de a disemina rezultatele acestora prin învățare (predare), publicare sau transfer tehnologic; toate profiturile sunt reinvestite în aceste activități, în diseminarea rezultatelor acestora sau în învățare (predare); întreprinderile care pot exercita influență asupra unei astfel de entități, în calitate, de exemplu, de acționari sau membri, vor beneficia de acces nepreferențial la capacitățile de cercetare ale unei astfel de entități sau la rezultatele cercetării, generate de aceasta
8. **Valorificare** - procesul prin care rezultatele cercetării competitive ajung să fie utilizate, conform cerințelor activității industriale sau comerciale, în viața socială, economică și culturală.

Conform Anexa la HG 1188/2022 - **Planul Național de Cercetare, Dezvoltare și Inovare 2022-2027**, 13. GLOSAR, Definițiile următoare sunt conforme cu Regulamentul (UE) nr. 651/2014 al Comisiei din 17 iunie 2014 de declarare a anumitor categorii de ajutoare compatibile cu piața internă în aplicarea art. 107 și 108 din tratat, cu modificările și completările ulterioare și cu O.G. nr. 57/2002, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 324/2003, cu modificările și completările ulterioare. În sensul prezentului plan, termenii și expresiile de mai jos se definesc după cum urmează:

...

- e) **cercetare exploratorie** - cercetare preliminară ce explorează subiectele de cercetare pentru a clarifica natura exactă a problemei ce trebuie rezolvată. Cercetarea exploratorie nu are scopul de a oferi dovezi concludente, ci furnizează o mai bună înțelegere a problemei;
- f) **cercetare fundamentală** - activitatea experimentală sau teoretică întreprinsă, în principal, pentru a dobândi cunoștințe noi despre bazele fenomenelor și faptelor observabile, fără a fi avută în vedere nicio aplicare sau utilizare comercială directă;
- g) **cercetare industrială (cercetare aplicativă)** - cercetare sau investigație critică, planificată, în scopul dobândirii de cunoștințe și competențe noi pentru elaborarea unor noi produse, procese ori servicii sau pentru realizarea unei îmbunătățiri semnificative a produselor,

proceselor sau serviciilor existente. Aceasta cuprinde crearea de părți componente pentru sisteme complexe și poate include construcția de prototipuri în laborator sau într-un mediu cu interfețe simulate ale sistemelor existente, precum și de linii pilot, atunci când acest lucru este necesar pentru cercetarea industrială și, în special, pentru validarea tehnologiilor generice;

...

- o) **date de cercetare** - datele provenite din cercetare înseamnă documente în format digital care nu sunt publicații științifice și care sunt colectate sau produse în cursul activităților de cercetare științifică și sunt utilizate ca dovezi în procesul de cercetare sau sunt acceptate în mod curent în comunitatea de cercetare drept necesare pentru validarea concluziilor și rezultatelor cercetărilor. Datele provenite din cercetare includ statisticile, rezultatele experimentelor, măsurătorile, observațiile rezultate din munca de teren, rezultatele anchetelor, înregistrările interviurilor și imaginile. Sunt incluse, de asemenea, metadatele, specificațiile și alte obiecte digitale. Datele provenite din cercetare sunt diferite de articolele științifice care raportează și comentează concluziile unor cercetări științifice. (DIRECTIVA (UE) nr. 2019/1024);
- p) **dezvoltare experimentală** - dobândirea, combinarea, modelarea și utilizarea unor cunoștințe și competențe relevante existente, de ordin științific, tehnologic, de afaceri și altele, cu scopul de a dezvolta produse, procese sau servicii noi sau îmbunătățite. Aceasta poate include, de exemplu, și activități care vizează definirea, planificarea și documentarea conceptuală a noilor produse, procese sau servicii. Dezvoltarea experimentală poate include crearea de prototipuri, demonstrarea, crearea de proiecte-pilot, testarea și validarea unor produse, procese sau servicii noi ori îmbunătățite în medii reprezentative pentru condițiile de funcționare reale, în cazul în care obiectivul principal este de a aduce îmbunătățiri tehnice produselor, proceselor sau serviciilor care nu sunt definitive în mod substanțial. Aceasta poate include dezvoltarea unui prototip sau pilot utilizabil comercial, care este în mod obligatoriu produsul comercial final și a cărui producție este prea costisitoare pentru ca acesta să fie utilizat exclusiv în scopuri demonstrative și de validare. Dezvoltarea experimentală nu include modificările de rutină sau periodice aduse produselor, liniilor de producție, proceselor de fabricație, serviciilor existente și altor operațiuni în curs, chiar dacă modificările respective ar putea reprezenta ameliorări;
- q) **diseminare** - transmiterea informațiilor, a experienței și a bunelor practici, precum și cooperarea pentru promovarea inovării, pentru sprijinirea celor care vor să își creeze întreprinderi inovative și pentru sprijinirea proiectelor inovative;
- r) **eșec în cercetare** - neîndeplinirea obiectivelor de cercetare prevăzute în contractul de finanțare a proiectelor CDI, din motive ce decurg din natura riscantă a activităților de cercetare, care induc incertitudine în obținerea rezultatelor. În cazul eșecului în cercetare, cauzele și responsabilitatea în privința producerii eșecului și, după caz, obligativitatea recuperării fondurilor cheltuite de la buget se stabilesc de către comisii de evaluare constituite în acest scop de către conducătorii de programe;

...

- v) **infrastructură de cercetare** - instalații, resurse și servicii conexe utilizate de comunitatea științifică, pentru a desfășura activități de cercetare în domeniile sale respective și cuprinde principalele echipamente sau seturi de instrumente științifice, resurse de cunoștințe, precum colecții, arhive sau informații științifice structurate, infrastructurile generice bazate pe tehnologia informației și comunicațiilor, cum ar fi rețelele, materialul

informatic, programele de software și instrumentele de comunicare, precum și orice alte mijloace necesare pentru desfășurarea activităților de cercetare. Asemenea infrastructuri pot fi "localizate" într-un singur loc sau "distribuite" (o rețea organizată de resurse);

- w) **inovare** - activitatea care are ca rezultat implementarea unui produs, serviciu sau proces nou sau substanțial îmbunătățit ori a unei metode de marketing sau afaceri noi, în activitatea practică, în organizarea locului de muncă ori a relațiilor externe. Indiferent că este vorba despre elaborarea de noi produse, despre procese sau despre tehnici organizatorice, inovarea este în măsură să ofere operatorilor economici un avantaj competitiv;
- x) **inovarea deschisă** - reprezintă un model de inovare complex, care presupune ca toate părțile interesate (stakeholders) să fie implicate, să colaboreze sinergic și să contribuie în cadrul ecosistemelor de inovare pentru obținerea unor avantaje cât mai mari din abordarea interdisciplinară a ideilor, care să ducă la experimentare și prototipare în condiții reale (sisteme reale/mediu operațional) și se bazează pe abordarea cvadruplu helix.
- y) **inovație** - rezultat al inovării; produs sau proces nou sau îmbunătățit (sau o combinație a acestora) care diferă semnificativ de produsele sau procesele anterioare ale întreprinderii și care a fost pusă la dispoziția potențialilor utilizatori sub formă de produs sau utilizată de către întreprindere sub formă de proces;
- aa) **întreprindere inovatoare** - o întreprindere care a lansat produse (bunuri sau servicii) sau procese de afaceri noi sau semnificativ îmbunătățite pe piață. Termenul acoperă ambele tipuri de inovări, inovarea de produs și inovarea de procese de afaceri, precum și întreprinderi cu inovații nefinalizate sau abandonate și se referă la întreprinderile active;
- jj) **proiect de cercetare-dezvoltare** - proiect care are ca scop atingerea unor obiective prin activități de cercetare-dezvoltare desfășurate într-o perioadă determinată utilizând resursele alocate și căruia îi este atașat un set propriu de reguli, obiective și activități cuprinse într-un contract de finanțare;
- ...
- qq) **transfer tehnologic** - reprezintă procesul de introducere în circuitul economic a rezultatelor de cercetare (tehnologii, produse, know-how, rețete și alte rezultate specifice), în vederea sporirii eficienței și calității unor produse (bunuri și servicii), procese, sau obținerii altora noi, care sunt cerute pe piață, inclusiv activitatea de diseminare a informației, de explicare, de transmitere a cunoștințelor, de consultanță, realizându-se transferul drepturilor de proprietate intelectuală de la autor la beneficiar;
- rr) **valorificare** - procesul prin care rezultatele cercetării ajung să fie utilizate, conform cerințelor activității industriale sau comerciale, în viața socială, economică și culturală;

1. *Frascati manual - The five criteria for identifying R&D*

Manualul Frascati⁶, elaborat sub egida OECD⁷, prezintă în Cap. 2 definiția cercetării științifice (cercetare fundamentală și cercetare aplicativă) și dezvoltării experimentale (prescurtat R&D).

⁶ OECD (2015), *Frascati Manual 2015: Guidelines for Collecting and Reporting Data on Research and Experimental Development*, The Measurement of Scientific, Technological and Innovation Activities, OECD publishing, Paris. DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264239012-en>

⁷ The Organization for Economic Cooperation and Development (OECD)

2.5 Research and experimental development (R&D) comprise creative and systematic work undertaken in order to increase the stock of knowledge – including knowledge of humankind, culture and society – and to devise new applications of available knowledge.

2.6 A set of common features identifies r&d activities, even if these are carried out by different performers. r&d activities may be aimed at achieving either specific or general objectives. r&d is always aimed at new findings, based on original concepts (and their interpretation) or hypotheses. It is largely uncertain about its final outcome (or at least about the quantity of time and resources needed to achieve it), it is planned for and budgeted (even when carried out by individuals), and it is aimed at producing results that could be either freely transferred or traded in a marketplace. For an activity to be an r&d activity, it must satisfy five core criteria.

2.7 The activity must be:

- novel
- creative
- uncertain
- systematic
- transferable and/or reproducible.

2.8 All five criteria are to be met, at least in principle, every time an r&d activity is undertaken whether on a continuous or occasional basis. The definition of r&d just given is consistent with the definition of r&d used in the previous editions of the Frascati Manual and covers the same range of activities.

2.9 The term R&D covers three types of activity: basic research, applied research and experimental development. **Basic research** is experimental or theoretical work undertaken primarily to acquire new knowledge of the underlying foundations of phenomena and observable facts, without any particular application or use in view. **Applied research** is original investigation undertaken in order to acquire new knowledge. It is, however, directed primarily towards a specific, practical aim or objective. **Experimental development** is systematic work, drawing on knowledge gained from research and practical experience and producing additional knowledge, which is directed to producing new products or processes or to improving existing products or processes.

2.10 **Product** - refers to a good or a service (eC et al., 2009: para. 2.36). Throughout this manual, “process” refers to the transformation of inputs to outputs and their delivery or to organisational structures or practices.

2.11 The order in which the three types of R&D activity appear is not meant to suggest that basic research leads to applied research and then to experimental development. There are many flows of information and knowledge in the R&D system. Experimental development can inform basic research, and there is no reason why basic research cannot lead directly to new products or processes.

2.12 An “**R&D activity**” is the sum of actions deliberately undertaken by R&D performers in order to generate new knowledge. In most cases, R&D activities can be grouped to form

“R&D projects”. Each **R&D project** consists of a set of R&D activities, is organised and managed for a specific purpose, and has its own objectives and expected outcomes, even at the lowest level of formal activity. *The concept of an R&D project, while useful for understanding how R&D is done, is not likely to be applied in the same way in all the sectors.*

2.13 For an activity to be classified as an R&D activity, **five core criteria have to be jointly satisfied**. A set of examples, which is by no means exhaustive, is used to illustrate how the five criteria can be effectively applied to identify R&D activities as well as specific R&D projects.

C1. To be aimed at new findings (novel)

2.14 New knowledge is an expected objective of an R&D project, but it has to be adapted to different contexts. For example, research projects in universities are expected to pursue entirely new advancements in knowledge, and the same can be said for projects designed and managed by research institutes.

2.15 In the Business enterprise sector, the potential novelty of R&D projects has to be assessed by comparison with the existing stock of knowledge in the industry. The R&D activity within the project must result in findings that are new to the business and not already in use in the industry. excluded from R&R are activities undertaken to copy, imitate or reverse engineer as a means of gaining knowledge, as this knowledge is not novel.

2.16 Novelty could result from a project to reproduce an existing result that finds potential discrepancies. An experimental development project aimed at creating knowledge in support of the development of new concepts and ideas related to the design of new products or processes *should be included* in R&D. As R&D is the formal creation of knowledge, including knowledge embodied in products and processes, the measurement focus is on the new knowledge, not on the new or significantly improved products or processes resulting from the application of the knowledge. An example of R&D could be the integration of the “maintenance manual” of a very complex system (like a passenger aircraft) with additional material emerging from practical experience in ordinary maintenance and properly codified, so long as this was done as part of an R&D project. Another example is systematic testing to provide documentation of the potential use of a chemical reaction that has already been adopted in production processes (an existing technology) in order to achieve a new molecule, which has been considered an improbable outcome by the scientific literature.

C2. To be based on original, not obvious, concepts and hypotheses (creative)

2.17 An R&D project must have as an objective new concepts or ideas that improve on existing knowledge. This excludes from R&R any routine change to products or processes and, therefore, a human input is inherent to creativity in R&D. As a result, an R&D project requires the contribution of a researcher. One area requiring care in assessment is the arts: there is creativity, but the other criteria have to be confirmed for the activity to

qualify as R&D. While routine activity is excluded from R&D, new methods developed to perform common tasks are included. As an example, data processing is not an R&D activity unless it is part of a project to develop new methods for data processing. Vocational training is excluded from R&D, but new methods to deliver training could be R&D. A new method to fix a problem, developed as part of a project, could be R&D if the outcome is original and the other criteria are met.

C3. To be uncertain about the final outcome (uncertain)

2.18 R&D involves uncertainty, which has multiple dimensions. At the outset of an R&D project, the kind of outcome and the cost (including time allocation) cannot be precisely determined relative to the goals. In the case of basic research, which is aimed at extending the boundaries of formal knowledge, there is a broad recognition of the possibility of not achieving the intended results. For example, a research project may succeed in eliminating a number of competing hypotheses, but not all of them. For R&D in general, there is uncertainty about the costs, or time, needed to achieve the expected results, as well as about whether its objectives can be achieved to any degree at all. For example, uncertainty is a key criterion when making a distinction between R&D prototyping (models used to test technical concepts and technologies with a high risk of failure, in terms of applicability) and non-R&D prototyping (pre-production units used to obtain technical or legal certifications).

C4. To be planned and budgeted (systematic)

2.19 R&D is a formal activity that is performed systematically. In this context “systematic” means that the R&D is conducted in a planned way, with records kept of both the process followed and the outcome. To verify this, the purpose of the R&D project and the sources of funding for the R&D performed should be identified. The availability of such records is consistent with an R&D project that is aimed at addressing specific needs and has its own human and financial resources. While the management and reporting structure just described is more likely to be found in large projects, it can also apply to small-scale activities where it would be sufficient to have one or more employees or consultants (providing that a researcher was included) charged with producing a specific solution to a practical problem.

C5. To lead to results that could be possibly reproduced (transferable and/or reproducible)

2.20 An R&D project should result in the potential for the transfer of the new knowledge, ensuring its use and allowing other researchers to reproduce the results as part of their own R&D activities. This includes R&D that has negative results, in the case that an initial hypothesis fails to be confirmed or a product cannot be developed as originally intended. As the purpose of R&D is to increase the existing stock of knowledge, the results cannot remain tacit (i.e. remain solely in the minds of the researchers), as they, and the associated knowledge, would be at risk of being lost. The codification of knowledge and its dissemination is part of the usual practice in universities and research institutes, although there may be restrictions for knowledge arising through contract work or as part

of a collaborative undertaking. In a business environment, the results will be protected by secrecy or other means of intellectual property protection, but it is expected that the process and the results will be recorded for use by other researchers in the business.

D. NORME METODOLOGICE privind expertiza în vederea certificării activității de cercetare-dezvoltare

Normele metodologice privind expertiza în vederea certificării activității de cercetare-dezvoltare sunt incluse în Anexa 3 la ordinul ministrului cercetării, inovării și digitalizării 21.578/2022⁸, fiind structurate pe zece secțiuni cu un preambul ce prezintă cadrul general.

2. Cadrul general

Prezentele norme metodologice stabilesc tehnicile și etapele de efectuare a expertizelor în vederea certificării activităților de cercetare-dezvoltare și de asigurare a condițiilor pentru aplicarea uniformă a normelor privind facilitățile fiscale pentru cercetare-dezvoltare prevăzute la art. 20 din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare, și în Ordinul ministrului finanțelor publice și al ministrului educației naționale și cercetării științifice nr. 1.056/4.435/2016 pentru aprobarea Normelor privind deducerile pentru cheltuielile de cercetare-dezvoltare la calculul rezultatului fiscal, cu modificările și completările ulterioare.

Activitățile desfășurate de contribuabili sunt analizate de experți în vederea încadrării ca fiind activități de cercetare-dezvoltare.

Pentru încadrarea activităților contribuabilului ca fiind de cercetare-dezvoltare sunt necesare cunoștințe specifice și speciale care, de regulă, în mod obiectiv nu sunt specifice activității desfășurate de personalul organelor de control fiscal abilitate conform prevederilor legale în vigoare.

Prin prezentele norme metodologice nu sunt stabilite tehnici și etape privind verificarea modului de înregistrare contabilă a cheltuielilor asociate activităților de cercetare-dezvoltare efectuate de contribuabil. Înregistrarea contabilă este în răspunderea contribuabilului, iar verificarea acestora este în responsabilitatea organelor de control fiscal abilitate, conform prevederilor legale în vigoare.

Expertiza care face obiectul prezentelor norme nu reprezintă o expertiză de natură fiscală.

⁸ Ordin al ministrului cercetării, inovării și digitalizării privind aprobarea constituirii Registrului național al experților pentru certificarea activității de cercetare-dezvoltare — REXCD, a Metodologiei de selecție pentru Corpul de experți și a Normelor metodologice privind expertiza în vederea certificării activității de cercetare-dezvoltare, nr. 21.578 din 14 octombrie 2022, Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 1051 din 31.X.2022, pp. 27-47.

3. Definiții și termeni

Art. 1. — În cadrul prezentei metodologii sunt utilizate următoarele definiții:

- a) *cerere de expertiză* — solicitarea, în formă scrisă, adresată autorității de stat pentru cercetare-dezvoltare de către contribuabil, prin care se solicită desemnarea unui expert din REXCD în vederea certificării activităților de cercetare- dezvoltare;
- b) *certificarea* — încadrarea activității desfășurate de către contribuabil ca fiind activitate de cercetare-dezvoltare, care se concretizează prin întocmirea unui certificat de expertiză;
- c) *comanda expertizei* — solicitarea, în formă scrisă, adresată expertului de către contribuabil, prin care solicită verificarea eligibilității activităților de cercetare-dezvoltare desfășurate în cadrul proiectului pentru acordarea deducerii suplimentare la calculul rezultatului fiscal;
- d) *contract de expertiză* — acordul încheiat între contribuabil și expert privind stabilirea condițiilor de desfășurare a expertizei în vederea certificării activităților de cercetare-dezvoltare;
- e) *contribuabil* — persoană juridică ce solicită efectuarea expertizei în vederea certificării activității ca fiind activitate de cercetare-dezvoltare, obligată prin lege să plătească taxe și impozite;
- f) *domeniu de cercetare-dezvoltare* — conform Strategiei naționale de cercetare, inovare și specializare inteligentă 2022—2027⁹, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 933/2022;

Cele 7 anexe cu componența REXCD¹⁰ corespund domeniilor de specializare inteligentă la nivel național⁹

1. Bioeconomie
2. Economie digitală și tehnologii spațiale
3. Energie verde și mobilitate
4. Fabricație avansată
5. Materiale funcționale avansate
6. Mediu și eco-tehnologii
7. Sănătate – prevenție, diagnostic și tratament avansat.

Precizarea de către contribuabil a domeniului (eventual și a subdomeniului) în care poate fi încadrată activitatea contribuabilului prezumată ca fiind de cercetare-dezvoltare vine în sprijinul autorității de stat pentru cercetare-dezvoltare în procesul de identificare și desemnare a expertului din REXCD (vezi punctul g) care să efectueze expertiza (vezi punctul h) în vederea certificării.

Nu este necesară și/sau obligatorie încadrarea strictă a activității contribuabilului într-un domeniu/subdomeniu de specializare inteligentă la nivel național.

- g) *expert* — persoană calificată care face parte din categoria personalului de cercetare-dezvoltare cu studii superioare care este membru în Corpul de experți și este înscris în Registrul național al experților — REXCD de către autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare, cu dreptul de a efectua expertiză în vederea certificării;

⁹ Hotărârea nr. 933/2022 privind aprobarea Strategiei naționale de cercetare, inovare și specializare inteligentă 2022-2027

¹⁰ Ordinul ministrului cercetării, inovării și digitalizării nr. 20242 din 13/02/2023 privind aprobarea componenței Corpului de experți din Registrul Național al Experților pentru certificarea activității de cercetare-dezvoltare.

- h) *expertiză* — proces complex care se desfășoară în baza prezentelor norme metodologice și care presupune o examinare independentă efectuată de către un expert din REXCD în vederea încadrării activităților desfășurate de către un contribuabil ca fiind activități de cercetare-dezvoltare;
- i) *expertiză de verificare* — analiza etapelor specifice procesului de expertiză prin verificarea concluziilor raportului de expertiză și a listei documentelor analizate în scopul constatării existenței/inexistenței viciilor de procedură;
- j) *obiectul expertizei* — analizarea activităților realizate la nivelul unui contribuabil în vederea certificării acestora ca fiind activități de cercetare-dezvoltare;
- k) *raport de expertiză* — document elaborat de către expert, în format-cadru stabilit, care conține obiectul, informații, date concrete, rezultatele obținute în cadrul activităților de cercetare- dezvoltare, analizele și concluziile ce țin de efectuarea expertizei.

4. Etapele procesului de expertiză în vederea certificării

Art. 2.

- (1) Etapele principale ale procesului de expertiză sunt:
 - a) etapa I — solicitarea expertizei în vederea certificării activităților de cercetare-dezvoltare;
 - b) etapa II — desemnarea unui expert din REXCD în vederea efectuării expertizei;
 - c) etapa III — încheierea contractului de expertiză în vederea certificării;
 - d) etapa IV — realizarea expertizei în vederea certificării.
- (2) Finalizarea procesului de expertiză se realizează odată cu semnarea și înregistrarea raportului de expertiză și înregistrarea certificatului de expertiză, după caz.
- (3) Autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare, dacă se impune, poate efectua verificarea procesului de expertiză.
- (4) Până la data încheierii contractului, atât contribuabilul, cât și expertul au posibilitatea de a se retrage din procesul de expertiză, în condiții temeinic justificate, cu notificarea prealabilă a autorității de stat pentru cercetare-dezvoltare.

5. Etapa I — Solicitarea expertizei în vederea certificării

Art. 3.

- (1) În vederea inițierii demersurilor pentru cererea de expertiză, contribuabilul analizează dacă activitățile desfășurate la nivelul acestuia sunt activități de cercetare- dezvoltare, pentru care pot fi aplicate facilitățile fiscale în conformitate cu dispozițiile art. 20 din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare.
- (2) În situația în care contribuabilul consideră că activitățile desfășurate, în cadrul unui proiect, sunt activități de cercetare- dezvoltare, solicită autorității de stat pentru cercetare-dezvoltare desemnarea unui expert din REXCD în domeniul de cercetare-dezvoltare al contribuabilului, în vederea aplicării facilităților fiscale pentru cercetare-dezvoltare prevăzute la art. 20 din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare.
- (3) Contribuabilul transmite autorității de stat pentru cercetare-dezvoltare o cerere de expertiză, completată și asumată de reprezentantul legal al contribuabilului.

- (4) După înregistrarea cererii de expertiză, în baza informațiilor din cererea de expertiză, direcția de specialitate din cadrul autorității de stat pentru cercetare-dezvoltare inițiază procesul de desemnare a expertului și monitorizează procesul de expertiză în vederea certificării.

Art. 4.

- (1) Cererea de expertiză are structura-cadru prezentată în anexa nr. 3.1 și trebuie să conțină cel puțin următoarele informații:
- a) denumirea contribuabilului;
 - b) adresa și datele de contact ale contribuabilului;
 - c) clasificarea cod CAEN pentru obiectul (principal/secundar) de activitate de cercetare-dezvoltare autorizată¹¹, după caz, în conformitate cu prevederile din statut;
 - d) obiectul expertizei pentru care se solicită certificarea;
 - e) informații pentru descrierea proiectului de cercetare- dezvoltare:
 - domeniul de cercetare-dezvoltare;
 - denumirea proiectului de cercetare-dezvoltare, scopul și obiectivele și prezentarea pe scurt a acestuia;
 - teritoriul¹² unde se desfășoară activitățile de cercetare- dezvoltare;
 - alte informații relevante¹³ din care să reiasă domeniul de cercetare-dezvoltare în care se încadrează activitățile specifice proiectului de cercetare-dezvoltare.
- (2) Cererea de expertiză cuprinde proiectele de cercetare- dezvoltare grupate pe domenii de cercetare-dezvoltare pentru anul fiscal pentru care se solicită expertiza.
- (3) Cererea de expertiză se transmite prin mijloace electronice către autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare, la adresa de e-mail dedicată.

Art. 5. — Responsabilitatea pentru corectitudinea informațiilor prezentate în cererea de expertiză aparține în întregime contribuabilului.

6. Etapa a II-a – Desemnarea expertului din cadrul REXCD

Art. 6.

- (1) În baza cererii de expertiză autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare identifică experții din cadrul REXCD care corespund domeniului de cercetare-dezvoltare precizat.
- (2) Autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare verifică disponibilitatea experților și respectarea condiției privind evitarea conflictului de interese dintre contribuabil și expert.
- (3) Desemnarea expertului, pentru efectuarea expertizei în vederea certificării, se realizează de către conducătorul autorității de stat pentru cercetare-dezvoltare la propunerea direcției de specialitate, în maximum 15 zile lucrătoare de la data înregistrării cererii de expertiză.
- (4) Autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare comunică contribuabilului datele de contact ale expertului desemnat în vederea transmiterii comenzii de expertiză.

¹¹ Certificat constatator al Oficiului Național al Registrului Comerțului.

¹² România sau în statele membre ale Uniunii Europene sau în statele care aparțin Spațiului Economic European.

¹³ Informații care, în opinia solicitantului, pot ajuta expertul-evaluator în luarea deciziilor.

7. Etapa a III-a – Încheierea contractului de expertiză în vederea certificării

Art. 7.

- (1) Contribuabilul contactează cu celeritate expertul desemnat de către autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare.
- (2) Expertul răspunde cu celeritate contribuabilului și semnează o declarație de confidențialitate (inclusiv cu privire la drepturile de proprietate intelectuală), incompatibilitate și de imparțialitate cu privire la obiectul expertizei.
- (3) Modelul-cadru al declarației este prezentat în anexa nr. 3.2.
- (4) Contribuabilul transmite expertului o comandă de expertiză.
- (5) Modelul-cadru al comenzii de expertiză este prezentat în anexa nr. 3.3.
- (6) Comanda de expertiză conține, cel puțin, următoarele informații:
 - a) informații despre contribuabil și despre expert;
 - b) denumirea proiectului de cercetare-dezvoltare, date și
 - c) informații despre proiect;
 - d) programul estimat pentru procesul de expertiză;
 - e) opis cu documentele principale, care se anexează la comanda de expertiză.
- (7) Contractul de expertiză se încheie între contribuabil și expert în baza comenzii de expertiză, care este anexă la contractul de expertiză.
- (8) Modelul-cadru al contractului de expertiză este prevăzut în anexa nr. 3.4.
- (9) Modelul-cadru se poate completa și cu alte clauze convenite între părți.
- (10) Prețul contractului se stabilește prin negociere. La stabilirea prețului contractului de expertiză se au în vedere următoarele:
 - a) tariful orar brut echivalent în lei de 50 EUR¹⁴/oră, cu numărul de ore prestate, stabilit în funcție de complexitatea procesului de expertiză în vederea certificării, astfel:
 - clasa de complexitate A¹⁵ — dacă **nu sunt** necesare informații/date/documente suplimentare față de cele transmise de către contribuabil;
 - clasa de complexitate B¹⁶ — dacă **sunt** necesare informații/date/documente suplimentare față de cele transmise de către contribuabil;
 - clasa de complexitate C¹⁷ — dacă se impune o **vizită** la sediul solicitantului;
 - b) transportul¹⁸, cazarea precum și alte cheltuielile asociate procesului de expertiză.

Art. 8. — După încheierea contractului de expertiză, în termen de 5 zile lucrătoare, expertul comunică, în scris, prin e-mail, autorității de stat pentru cercetare-dezvoltare informații cu privire la programul de expertiză stabilit de comun acord cu contribuabilul.

8. Etapa a IV-a – Realizarea expertizei în vederea certificării

Art. 9.

¹⁴ *Orientativ*, funcție de complexitatea procesului de expertiză

¹⁵ *Orientativ*, numărul de ore asociat procesului de expertiză încadrat la clasa de complexitate A este cuprins între 20—25 de ore

¹⁶ *Orientativ*, numărul de ore asociat procesului de expertiză încadrat la clasa de complexitate B este cuprins între 25—30 de ore.

¹⁷ *Orientativ*, numărul de ore asociat procesului de expertiză încadrat la clasa de complexitate C este cuprins între 30—35 de ore.

¹⁸ Intern, extern/internațional

- (1) Pentru efectuarea expertizei în vederea certificării, expertul desfășoară următoarele activități:
 - a) analiza informațiilor, documentelor și datelor puse la dispoziție de contribuabil;
 - b) verificarea, la sediul contribuabilului, a informațiilor, documentelor și materialelor prezentate, după caz, în funcție de complexitatea procesului de expertiză;
 - c) elaborarea raportului de expertiză;
 - d) certificarea/necertificarea activităților ca fiind de cercetare- dezvoltare, în baza raportului de expertiză.
- (2) Expertul poate solicita informații și documente suplimentare necesare și relevante, care contribuie în mod direct la efectuarea expertizei, pe toată perioada derulării procesului de expertiză, cu excepția celor din categoria secretelor comerciale și alte informații/documente cu regim special.

Art. 10.

- (1) Raportul de expertiză se întocmește conform modelului-cadru prezentat în anexa nr. 3.5.
- (2) Cerințele la întocmirea raportului de expertiză sunt:
 - a) raportul de expertiză trebuie să fie clar, fundamentat și fără abrevieri (cu excepția celor acceptate);
 - b) raportul de expertiză cuprinde următoarele secțiuni:
 - i. secțiunea A — date de identificare și informații despre comanda expertizei;
 - ii. secțiunea B — cadru normativ aplicabil, metode și instrumente de lucru, analiza documentelor și informațiilor din comanda expertizei și fundamentarea constatărilor;
 - iii. secțiunea C — concluzii ale expertului privind eligibilitatea activității de cercetare-dezvoltare;
 - iv. secțiunea D — anexe cu documente analizate.
- (3) Secțiunea A prevăzută la alin. (2) lit. b) pct. (i) cuprinde:
 - a) date de identificare ale contribuabilului;
 - b) date de identificare ale expertului;
 - c) informații despre comanda expertizei;
 - d) perioada de realizare a expertizei, locul efectuării expertizei;
 - e) obiectul expertizei;
 - f) informații principale despre proiectul de cercetare-dezvoltare.
- (4) Secțiunea B prevăzută la alin. (2) lit. b) pct. (ii) cuprinde:
 - a) prezentarea cadrului normativ aplicabil;
 - b) descrierea etapelor de efectuare a expertizei, cu indicarea metodelor și a instrumentelor de lucru;
 - c) analiza cantitativă și calitativă a documentelor și informațiilor despre proiectul de cercetare-dezvoltare care face obiectul expertizei;
 - d) prezentarea informațiilor/documentelor suplimentare, relevante pentru expertiză, solicitate de expert;
 - e) analiza activităților proiectului de cercetare-dezvoltare conform comenzii de expertiză și a documentelor și informațiilor prezentate;
 - f) constatări privind eligibilitatea activităților de cercetare- dezvoltare și fundamentarea acestora;
 - g) prezentarea activităților de cercetare-dezvoltare eligibile și neeligibile.
- (5) Secțiunea C prevăzută la alin. (2) lit. b) pct. (iii) cuprinde:

- a) constatarea îndeplinirii cumulative a următoarelor condiții:
 - (i) activitățile de cercetare-dezvoltare sunt cuprinse într-un proiect care conține cel puțin următoarele elemente:
 - obiectiv stabilit;
 - perioada de desfășurare;
 - domeniul de cercetare-dezvoltare;
 - categoria rezultatului de cercetare-dezvoltare;
 - caracterul inovativ al rezultatului de cercetare-dezvoltare; — sursa de finanțare;
 - rezultatele de cercetare-dezvoltare sunt valorificabile/valorificate;
 - (ii) activitățile de cercetare-dezvoltare sunt din categoria activităților de cercetare aplicativă și/sau de dezvoltare tehnologică/dezvoltare experimentală;
 - b) concluzia expertului privind *acordarea sau neacordarea* certificării activităților de cercetare-dezvoltare în vederea aplicării facilității fiscale prevăzute la art. 20 din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare.
- (6) Secțiunea D prevăzută la alin. (2) lit. b) pct. (iv) cuprinde lista cu documentele analizate în procesul de expertiză, corelat cu documentele înscrise în comanda de expertiză, precum și cele solicitate suplimentar de către expert.

Art. 11.

- (1) Raportul de expertiză se întocmește în două exemplare, se semnează atât de expert, cât și de contribuabil, cu valoare juridică egală, câte un exemplar pentru fiecare parte.
- (2) Raportul de expertiză, semnat, se înregistrează la contribuabil.
- (3) Responsabilitatea pentru corectitudinea, efectuarea la timp a expertizei și întocmirea raportului de expertiză corespunzător modelului-cadru o poartă expertul care a efectuat expertiza.

Art. 12.

- (1) În situația în care contribuabilul are obiecții întemeiate cu privire la conținutul raportului de expertiză, semnează raportul de expertiză și formulează, în scris, observațiile sale cu privire la raport.
- (2) Expertul are obligația de a notifica autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare cu privire la observațiile formulate de contribuabil referitoare la raportul de expertiză, în scris, prin e-mail, în termen de 3 zile lucrătoare de la data luării la cunoștință.
- (3) Autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare inițiază, cu celeritate, un proces de conciliere în vederea soluționării diferendului, în spiritul intereselor legitime și al obiectivelor urmărite de părțile aflate în conflict și al ajungerii la un acord cu privire la conținutul și concluziile raportului de expertiză.
- (4) Procesul de conciliere are loc la sediul autorității pentru cercetare-dezvoltare, cu prezența obligatorie a părților.
- (5) Procesul de conciliere se finalizează prin:
 - a) încheierea unei înțelegeri scrise între părți în baza căreia se va modifica raportul de expertiză în conformitate cu cele convenite în cadrul concilierii;
 - b) constatarea situației de eșuare a concilierii și neajungerea la un acord între părți;
 - c) sistarea procesului de conciliere la solicitarea justificată a contribuabilului.
- (6) Procesul-verbal de conciliere este întocmit de autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare și consemnează punctele de vedere prezentate de părți și modul de finalizare a concilierii.

Art. 13.

- (1) În situația în care prin raportul de expertiză activitățile analizate sunt încadrate ca fiind activități de cercetare-dezvoltare, expertul întocmește și semnează certificatul de expertiză.
- (2) Certificatul de expertiză împreună cu o copie a raportului de expertiză se transmite autorității de stat pentru cercetare- dezvoltare, în vederea avizului de conformitate și înregistrării în registrul de evidență a certificatelor de expertiză.
- (3) Avizul de conformitate se acordă de către direcția de specialitate din cadrul autorității de stat pentru cercetare- dezvoltare pentru înscrierea exactă a datelor din raportul de expertiză în certificatul de expertiză.
- (4) Avizul de conformitate nu presupune asumarea concluziilor expertului de către autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare.
- (5) Modelul-cadru al certificatului de expertiză este prezentat în anexa nr. 3.6.
- (6) *Certificatul de expertiză este documentul care atestă încadrarea activităților ca fiind de cercetare-dezvoltare, utilizat în raport cu organele de control fiscal, cu scopul de a beneficia de stimulentele fiscale prevăzute la art. 20 din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare.*
- (7) Certificatul de expertiză, înregistrat la autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare, se transmite contribuabilului în termen de maximum 10 zile lucrătoare de la înregistrare.
- (8) Autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare, prin direcția de specialitate, ține evidența certificatelor de expertiză întocmite de expert și le înregistrează în Registrul de evidență a certificatelor de expertiză.
- (9) Modelul-cadru al Registrului de evidență a certificatelor de expertiză este prezentat în anexa nr. 3.7.

9. Verificarea procesului de expertiză

Art. 14.

- (1) Autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare *poate* iniția o verificare a procesului de expertiză, după finalizarea acestuia, cu notificarea contribuabilului și expertului, exclusiv pentru constatarea eventualelor vicii de procedură.
- (2) Verificarea procesului de expertiză este realizată de către o persoană desemnată din cadrul direcției de specialitate din structura autorității de stat pentru cercetare-dezvoltare.
- (3) În urma verificării procesului de expertiză, persoana desemnată din cadrul direcției de specialitate întocmește un raport de verificare.
- (4) Modelul-cadru al raportului de verificare este prezentat în anexa nr. 3.8.
- (5) Verificarea procesului de expertiză se poate efectua independent de concluziile raportului de expertiză cu privire la încadrarea sau neîncadrarea activităților ca fiind activități de cercetare-dezvoltare.
- (6) Costurile asociate verificării procesului de expertiză sunt suportate integral de autoritatea de stat pentru cercetare- dezvoltare.
- (7) Autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare informează atât contribuabilul, cât și expertul cu privire la concluziile verificării.
- (8) În situația în care se constată existența unor vicii de procedură, autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare solicită expertului care a întocmit raportul de expertiză să reia

procesul de expertiză, fără implicarea unor costuri suplimentare din partea autorității de stat pentru cercetare-dezvoltare și/sau, după caz, a contribuabilului.

Art. 15.

- (1) În cazul în care contribuabilul nu este mulțumit de concluziile din raportul de expertiză, se poate adresa instanțelor de judecată abilitate în conformitate cu prevederile Legii contenciosului administrativ nr. 554/2004, cu modificările și completările ulterioare.
- (2) Autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare nu poartă răspunderea cu privire la încheierea și executarea contractului de expertiză.

10. Responsabilități generale și specifice

Art. 16. — Autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare are întreaga responsabilitate cu privire la:

- a) constituirea Corpului de experți și înregistrarea acestora în REXCD;
- b) organizarea și monitorizarea procesului de expertiză;
- c) administrarea REXCD.

Art. 17. — Alte responsabilități ale autorității de stat pentru cercetare-dezvoltare sunt următoarele:

- a) asigură secretariatul Corpului de experți și administrarea REXCD;
- b) analizează cererea de expertiză a contribuabilului și desemnează cu celeritate un expert din cadrul REXCD;
- c) asigură procesul de conciliere între contribuabil și expert, după caz;
- d) asigură comunicarea cu experții din cadrul REXCD și contribuabili;
- e) asigură organizarea sesiunilor de informare, analiză și instruire cu membrii Corpului de experți;
- f) asigură înregistrarea documentelor care au legătură cu procesele de expertiză, transmiterea și, după caz, arhivarea acestora;
- g) acordă avizul de conformitate, înregistrează certificatul de expertiză și îl transmite contribuabilului;
- h) constituie și administrează Registrul de evidență a certificatelor de expertiză;
- i) asigură, prin sondaj, verificarea proceselor de expertiză, acționează pentru identificarea viciilor de procedură și propune soluții pentru rezolvarea acestora;
- j) întocmește un raport anual referitor la activitatea Corpului de experți și evidențiază impactul aplicării normelor privind facilitățile fiscale aplicabile sistemului de cercetare-dezvoltare;
- k) asigură transparență asupra rezultatelor procesului de expertiză;
- l) dispune măsurile legale care se impun, atât asupra contribuabilului, cât și asupra expertului, dacă prin acțiunile lor aduc prejudicii imaginii autorității de stat pentru cercetare-dezvoltare;
- m) exclude din Corpul experților și din REXCD expertul care încalcă dispozițiile legale în vigoare privind buna conduită și/sau prevederile stabilite prin prezentele norme metodologice, după caz;
- n) asigură confidențialitatea datelor cu caracter personal conform GDPR.

Art. 18. — Contribuabilul are întreaga responsabilitate cu privire la corectitudinea informațiilor, datelor și documentelor care sunt prezentate expertului în procesul de expertiză, sub incidența prevederilor din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, cu modificările și completările ulterioare, privind falsul în declarații.

Art. 19. — Alte responsabilități ale contribuabilului, în procesul de expertiză, sunt următoarele:

- a) încheie contractul de expertiză cu expertul desemnat de autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare;
- b) prezintă toate informațiile/datele/documentele solicitate de expert și, după caz, de autoritatea de stat pentru cercetare- dezvoltare, necesare pentru derularea procesului de expertiză;
- c) acordă dreptul de acces la locurile și spațiile unde se implementează sau a fost implementat proiectul de cercetare- dezvoltare necesar pentru derularea procesului de expertiză, după caz;
- d) furnizează orice informații de natură tehnică legate de proiectul de cercetare-dezvoltare solicitate de către expert, cu excepția celor care fac obiectul secretului comercial și a altor informații/documente cu regim special;
- e) asigură disponibilitatea personalului implicat în implementarea proiectului de cercetare-dezvoltare pe întreaga durată a procesului de expertiză, la solicitarea expertului;
- f) înregistrează/păstrează/arhivează toată documentația legată de procesul de expertiză;
- g) suportă toate costurile expertizei;
- h) participă la procesul de conciliere inițiat de autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare;
- i) solicită autorității de stat pentru cercetare-dezvoltare informații și clarificări privind procedura expertizei, după caz;
- j) asigură confidențialitatea datelor cu caracter personal conform GDPR.

Art. 20.

- (1) Expertul are întreaga responsabilitate asupra procesului de expertiză, precum și asupra raportului de expertiză în baza căruia se certifică/nu se certifică activitățile de cercetare-dezvoltare în vederea acordării facilităților fiscale.
- (2) Expertul desfășoară activități specifice în baza comenzii de expertiză, cu respectarea prevederilor contractului de expertiză și a prezentelor norme metodologice.

Art. 21 – Alte responsabilități ale expertului, în procesul de expertiză, sunt următoarele:

- a) semnează o declarație de confidențialitate ,incompatibilitate și imparțialitate;
- b) încheie contractul de expertiză cu contribuabilul;
- c) efectuează expertiza în baza comenzii de expertiză;
- d) efectuează analiza completă și obiectivă informațiilor/documentelor/materialelor prezentate de contribuabil pe parcursul realizării expertizei;
- e) comunică autorității de stat pentru cercetare-dezvoltare programul procesului de expertiză convenit cu contribuabilul;
- f) elaborează raportul de expertiză cu fundamentarea concluziilor;
- g) prezintă contribuabilului, spre semnare și înregistrare, raportul de expertiză;
- h) returnează, în integralitatea lor, toate documentele/materialele primite de la contribuabil, după caz;

- i) prezintă autorității de stat pentru cercetare-dezvoltare certificatul de expertiză semnat, în vederea acordării avizului de conformitate și înregistrării;
- j) răspunde cu celeritate la solicitările autorității de stat pentru cercetare-dezvoltare;
- k) respectă principiile etice și cerințele deontologice specifice, astfel încât să evite sistematic:
 - (i) aprecieri bazate pe date și informații incoerente, necredibile, vicioase;
 - (ii) situațiile în care informațiile din raportul de expertiză pot fi dovedite ca fiind nefundamentate, false sau se încadrează într-o situație sancționabilă de legea penală/civilă;
 - (iii) conflictul de interese și incompatibilitate pe parcursul procesului de expertiză;
- l) reia procesul de expertiză, pe propria cheltuială, ca urmare a concilierii sau în cazul în care se constată existența unor vicii de procedură, exclusiv din vina expertului;
- m) acționează astfel încât să nu aducă prejudicii materiale/morale autorității de stat pentru cercetare-dezvoltare și nici contribuabilului, prin activitatea pe care o desfășoară;
- n) solicită direcției de specialitate din cadrul autorității de stat pentru cercetare-dezvoltare clarificări cu privire la aspecte care privesc cadrul specific reglementat procesului de expertiză;
- o) solicită contribuabilului informații, documente și date suplimentare, necesare pentru fundamentarea obiectivă a concluziilor din raportul de expertiză, cu excepția celor care constituie secret comercial sau altor informații cu regim special la nivelul contribuabilului;
- p) efectuează, după caz, vizite la sediul contribuabilului, după convenirea programului cu acesta;
- q) participă la procesul de conciliere inițiat de autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare la solicitarea uneia dintre părți.

11. *Principii etice ale experților*

Art. 22. — Principiile etice ale experților din cadrul REXCD cuprind aspectele care trebuie luate în considerare sau acțiuni care trebuie efectuate în vederea evitării sau a diminuării riscurilor ce pot apărea pe parcursul procesului de expertiză.

Art. 23. — Principiile etice aplicabile experților din REXCD sunt:

- a) integritate: să fie direcți și onești în relațiile profesionale și contractuale;
- b) obiectivitate, independență, imparțialitate: să evite conflicte de interes, influențe sau preferințe care să le afecteze aprecierea profesională;
- c) confidențialitate⁹: să respecte confidențialitatea informațiilor obținute ca urmare a relațiilor profesionale și să nu divulge astfel de informații terților fără a avea autoritate specifică (dacă nu există dreptul legal sau profesional sau datoria legală sau profesională de a divulga), să nu folosească informațiile în avantajul personal sau al unor terțe părți; contractul de expertiză reprezintă cadrul legal adecvat pentru a preciza tipul și natura informațiilor considerate confidențiale;
- d) competență profesională¹⁰: să mențină cunoștințele și abilitățile profesionale necesare pentru a oferi contribuabililor servicii de expertiză bazate pe practicile și reglementările în vigoare;
- e) comportament profesional: să respecte legile și reglementările în domeniul cercetării, dezvoltării și inovării, să prezinte obiectiv și fără ambiguități procesul de expertiză și concluziile raportului de expertiză, indiferent de opinia și indicațiile contribuabilului, și să

nu facă afirmații compromițătoare cu privire la alți experți sau la rapoartele efectuate de către aceștia.

12. *Dispoziții finale*

Art. 24.

- (1) Toate documentele se redactează în **limba română**.
- (2) Formularele specifice procesului de expertiză se publică pe pagina web a autorității de stat pentru cercetare-dezvoltare la adresa www.research.gov.ro.
- (3) Lista cu contribuabilii și numărul certificatului de expertiză se publică pe pagina web a autorității de stat pentru cercetare- dezvoltare la adresa www.research.gov.ro.
- (4) Secțiunea helpdesk este publicată pe pagina web a autorității de stat pentru cercetare-dezvoltare la adresa www.research.gov.ro.

Art. 25. — Anexele nr. 3.1—3.8 fac parte integrantă din prezentele norme metodologice.

E. NORME METODOLOGICE privind constituirea, funcționarea, evaluarea și acreditarea entităților din infrastructura de inovare și transfer tehnologic, precum și modalitatea de susținere a acestora

Potrivit HG 346 din 12 aprilie 2023, pentru aprobarea Normelor metodologice privind constituirea, funcționarea, evaluarea și acreditarea entităților din infrastructura de inovare și transfer tehnologic, precum și modalitatea de susținere a acestora, Art. 27 (1) lit. f), entitățile de tip **centru de transfer tehnologic pot oferi contribuabililor asistență și consultanță pentru accesarea și obținerea facilităților fiscale în domeniul cercetării, dezvoltării și inovării.**

Normele metodologice aprobate prin HG 346/2023, care prevăd asistență și consultanță oferite contribuabililor pentru aplicarea facilităților fiscale în domeniul cercetării, dezvoltării și inovării, sunt complementare Normelor metodologice privind expertiza în vederea certificării activității de cercetare-dezvoltare incluse în Anexa 3 la ordinul ministrului cercetării, inovării și digitalizării 21.578/2022.

F. Sinteza etapelor procesului de certificare a activităților de cercetare-dezvoltare

Etapa 1: Contribuabilul, persoană juridică, solicită expertizarea în vederea certificării a activităților de cercetare-dezvoltare.

Solicitarea se face prin CERERE DE EXPERTIZĂ, cf. model cadru Anexa 3.1 la normele metodologice aprobate prin OM nr. 21.578 din 14 oct. 2022.

Observații:

- Contribuabilul trebuie să dețină clasificția Cod CAEN pentru obiectul (principal/ secundar) de activitate cercetare-dezvoltare în conformitate cu prevederile din statutul contribuabilului **la momentul depunerii cererii**.
- Cererea de expertiză include toate proiectele pentru care contribuabilul solicită expertizarea.
- Solicitarea de expertizare se face pentru **activitățile din proiect (proiecte) care au fost derulate și finalizate la data depunerii cererii**. Nu fac obiectul expertizei activități care urmează a fi derulate ulterior datei cererii.
- Precizarea domeniului de cercetare-dezvoltare în care contribuabilul încadrează proiectele trebuie să fie în concordanță cu anexele la OMCID 20242 din 13.02.2023 și are ca scop selectarea corespunzătoare de către MCID a experților din REXCD.

Etapa 2: MCID înregistrează cererea de expertiză înaintată de contribuabil și verifică admisibilitatea ei și desemnează un expert din REXCD.

În termen de 15 zile lucrătoare, MCID desemnează un expert din REXCD, potrivit OMCID 20242 din 13.02.2023, din domeniul de cercetare-dezvoltare precizat de contribuabil în cererea de expertiză.

MCID informează în scris atât contribuabilul cât și expertul cu privire la selecție și desemnare.

Expertul completează Declarația de confidențialitate, incompatibilitate și confidențialitate, potrivit Anexa 3.2 la normele metodologice aprobate prin OM nr. 21.578 din 14 oct. 2022. Modelul de declarație din Anexa 3.2 poate fi completat, după caz, de contribuabil cu clauze suplimentare de confidențialitate.

Contribuabilul elaborează, pentru fiecare proiect din Cererea de Expertiză, o Comandă de Expertiză potrivit Anexa 3.3 la normele metodologice aprobate prin OM nr. 21.578 din 14 oct. 2022. Detalierea informațiilor despre proiect din Comanda de expertiză poate (este recomandat) a fi completată cu o Anexă la Comanda de Expertiză (vezi alte documente și informații relevante) în care sunt precizate link-uri la documente interne ale contribuabilului care argumentează precizările sumative din comanda de expertiză.

În finalul Comenzii de Expertiză este inclus sinoptic Planul de realizare a proiectului în vederea oferirii pentru expert a imaginii de ansamblu a activităților derulate până la data Cererii de Expertiză.

Etapa 3: Contribuabilul și expertul desemnat din REXCD încheie un contract de expertiză.

Modelul cadru al Contractului de Expertiză este precizat în Anexa 3.4 la normele metodologice aprobate prin OM nr. 21.578 din 14 oct. 2022. De comun acord, contribuabilul și expertul pot include clauze suplimentare (dacă este cazul) la contractul de expertiză.

Comanda (comenzile) de expertiză elaborată de contribuabil și declarația de confidențialitate, incompatibilitate și confidențialitate completată de expert se constituie ca anexe la contractul de expertiză și fac parte din contract.

Contractul de expertiză, semnat de ambele părți, inclusiv anexele, se transmite la MCID.

Etapa 4: Expertul din REXCD efectuează expertizarea proiectelor și activităților din comanda (comenzile) de expertiză.

Expertul REXCD examinează, pentru fiecare proiect, comanda de expertiză și documentele anexate ei, și elaborează pentru fiecare proiect analizat un Raport de Expertiză conform modelului cadru potrivit Anexa 3.5 la normele metodologice aprobate prin OM nr. 21.578 din 14 oct. 2022.

NOTĂ: Raportul de expertiză elaborat de expertul REXCD nu constituie și nu ține loc de analiză/expertiză de natură fiscală. Analiza informațiilor de natură financiară asociate activităților proiectului are ca scop identificarea explicită a cheltuielilor asociate activităților din proiect apreciate de expert ca fiind de cercetare-dezvoltare. Un proiect poate include atât activități de cercetare-dezvoltare care îndeplinesc criteriile de la punctul 9 din Anexa 3.5 la normele metodologice aprobate prin OM nr. 21.578 din 14 oct. 2022, cât și activități care nu sunt de cercetare-dezvoltare.

Modalitatea de luare în calcul a cheltuielilor asociate activităților care sunt de cercetare-dezvoltare (potrivit raportului de expertiză) la calculul rezultatului fiscal este în responsabilitatea contribuabilului, iar verificarea este în responsabilitatea organului de control fiscal (nu a expertului REXCD).

Pentru fiecare concluzie din raportul de expertiză, expertul REXCD va include comentarii sumative care argumentează respectiva concluzie.

Dacă este necesar, în vederea clarificării unor aspecte de conținut, expertul poate solicita contribuabilului informații/documente suplimentare în vederea argumentării complete și conforme a concluziilor din raport. La solicitarea expertului, de comun acord cu contribuabilul, expertul se poate deplasa la sediul contribuabilului pentru verificarea concretă, la fața locului, a unor aspecte cu privire la proiectul de cercetare-dezvoltare, a infrastructurii utilizate și a livrabilelor.

Concluzia expertului este sumarizată în Secțiunea C a raportului.

Raportul de expertiză elaborat de expertul REXCD este prezentat contribuabilului. În cazul în care contribuabilul are obiecții întemeiate care nu pot fi soluționate prin discuții cu expertul,

contribuabilul notifică MCID precizând aceste obiecții. MCID organizează și derulează un proces de mediere între contribuabil și expert. Procesul de conciliere se poate finaliza prin:

- a) Încheierea unei înțelegeri scrise între contribuabil și expert prin care se actualizează raportul de expertiză potrivit celor convenite de comun acord în procesul de negociere.
- b) Eșuarea concilierii, urmată de rezilierea Contractului de expertiză încheiat între contribuabil și expert.

MCID consemnează într-un Proces Verbal rezultatul negocierii.

Etapa 4 se încheie, funcție de concluziile raportului de expertiză, cu întocmirea, semnarea și înregistrarea la MCID de către expert a Certificatului de Expertiză, potrivit Anexa 3.6 la normele metodologice aprobate prin OM nr. 21.578 din 14 oct. 2022. Certificatul de expertiză este avizat pentru conformitate de către direcția de specialitate din cadrul autorității de stat pentru cercetare-dezvoltare.